

<https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Researches in Linguistics

E-ISSN: 2322-3413

14(1), 153-172

Received: 18.11.2022 Accepted: 24.12.2022

Research Paper

Similative and Equative Constructions in Lori Silakhori Dialect

Farhad Moezzi

Assistant Professor, Department of Foreign Languages, Faculty of Industry and Management, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran

f.moezzi@shahroodut.ac.ir

Parisa Najafi

Ph.D., Department of Linguistics, Faculty of Literature, Shiraz University, Shiraz, Iran

p.najafi2060@gmail.com

Abstract

The concept of comparison is expressed in the form of various linguistic constructions. Among the different types of comparative constructions, we can mention similative and equative constructions. In these constructions, two referential phrases, which are called comparee and standard, are compared with each other in terms of a shared characteristic (parameter). Equatives express equal extents and similatives express equal manners. In the present essay, we attempted to discuss and investigate the similative and equative constructions in Lori Silakhori. The findings confirm that the speakers mainly use 3 types of strategies to express the concept of similarity and 8 types of strategies to encode the concept of equality in Lori Silakhori. Also, the data show that there is a tendency to remove the parameter in both constructions, especially similative construction. In addition, due to the free nature of lexical order in Lori Silakhori, it is not possible to introduce a fixed order for the elements in similative and equative constructions.

Keywords: Lori silakhori, Similative construction, Equative construction, Comparison, Word order

Introduction

Both equative and similative constructions have formal and semantic similarities. Equative paraphrases express equal extents and similatives express equal manners (Haspelmath & Bacholz, 1998). Notice the following examples:

1. Sam runs like Chita.
2. Sam is as tall as Anne.

Example 1 is a similative construction and describes Sam's running manner, which is exemplified by the way Chita runs. Example 2 shows a situation, in which two referents have the same extents of a feature: Sam is tall to the same

*Corresponding author

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/jrl.2022.135776.1686>

extent as Anne. The mentioned feature is a concept word usually called adjective), which is called “parameter”. Both simulative and equative constructions represent kinds of evaluation of a “comparee” by using another person or thing as a “standard”. In such constructions, there are other components in addition to comparee, parameter, and standard.

1	2	3	4	5
Compare	degree-marker	parameter	standard-marker	standard
Sam is	[as	tall]	[as	Anne].

Equative standard-marker (Component 4) is a marker that is closely related to the standard. Besides, there would be an equative degree-marker (Component 2) in constructions, specifically equative construction; it is a marker that is closely associated with the parameter (Haspelmath, 2017).

The purpose of the present study was to provide a description and analysis of simulative and equative constructions in Lori Silakhori. Silakhor is the largest plain of Lorestan Province in the west of Iran. There are different languages and dialects in the region of Silakhor, one of which is Lori Silakhori Dialect. Most of the villages on Silakhor Plain and a large number of the people of Dorud Area speak this dialect. Turkish language is also popular in some villages on the northern border of Silakhor (Barani, 2011). The word order in Silakhori Dialect is the same as that of Persian language and has the dominant lexical order of SOV.

In the present research, we intended to answer the following questions:

1. What constructions do Lori Silakhori speakers use to express the concept of similarity?
2. In what way(s) is the concept of equality represented in Lori Silakhori?

Materials and Methods

As it was mentioned earlier, the aim of the present study was to provide a description and analysis of simulative and equative constructions in Lori Silakhori. To achieve this goal, a total of 117 sentences of equative constructions and 81 sentences of simulative constructions in Silakhor Region were prepared through oral interviews with 6 native speakers. Then, we analyzed the data based on the methods and typologies of equative and simulative constructions proposed by Haspelmath (2017) and Nose (2008).

Discussion of Results and Conclusions

We found 3 type of simulative constructions in Silakhori:

Types of simulative construction	Examples
Type 1) Comparee + SM + Standard	Menitafesori-a. Like fire red be-3 _g Lit: s/he is like red fire. (s/he is very mischievous).
Type 2) Comparee + standard	ʔoxar-e:-a. s/he donk- i.a -be-3 _g s/he is a fool.
Type 3) comparee + SM + standard + P.P form of the verbs (bordan/ raftan/ manestan)	Korvaxoʃbord-a. boy with Ref.3 _g gone. PERF.3 _g The boy looks like his father.

We also found 8 types of equative constructions in Silakhori:

Types of equative construction	Examples
Type 1) comparee + parameter (predicative) + SM + standard	Jur boa-ʃ badaxlaG-a. S.M father-his grumpy-be.3 _g He is grumpy like his father.
Type 2) comparee + DM + parameter (predicative) + SM + standard * Only if we consider the Ezafe to be a standard marker in a structure like “ve + parameter + [EZ + standard]”.	Nargesvebolen-Izenab ^{میز} hisa/ hi. Narges to height-EZ Zenab be.3 _{sg} Narges is as tall as Zenab.
Type 3) [comparee + standard] + DM + parameter (predicative)	[zemeson-o pai:z] [Gade ham/ yak]sard-an. Winter and autumn equally each other cold-be.3 _{pl} Winter and autumn are equally cold.
Type 4) comparee + parameter + standard + verbs of reaching/ going/ bringing	Reza dezerengivehadi me-res-a. Reza in clever to Hadi IMP-reach-PRES.1 _{sg} Reza reaches Hadi in cleverness/ Reza is as clever as Hadi.
Type 5) [comparee + standard] + parameter + standard + verbs of reaching/ going/ equaling	[hardo-fo] dexoue:yaki-an. Both-OBJ.PRO in goodness equal-be.3 _{pl} Both of them are equally good.
Type 6) [comparee + parameter] + standard + SM + verbs of going/ reaching	Boleni (Gad) maryamveda: ʃ ne-me-res-a. Height (tall) Maryam to mother-her NEG-IMP.M-reach-be.3 _{sg} Lit: Maryam’s height doesn’t reach her mother/ Maryam is not as tall as her mother.
Type 7) relative pronoun + standard + parameter ₁ + comparee + parameter ₂ .	oGadkeali,zereng-a berar -eʃtambal-a. Rel.PRO that Ali clever be.3 _{sg} brother-his lazy be.3 _{sg} Lit: As much that Ali is smart, his brother is lazy/ As smart as Ali is, his brother is lazy.
Type 8) comparee + how + standard	Zahraʃanimah-a. Zahra how moon-be.3 _g Lit: how beautiful (moon) is Zahra/ Zahra is as beautiful as the moon.

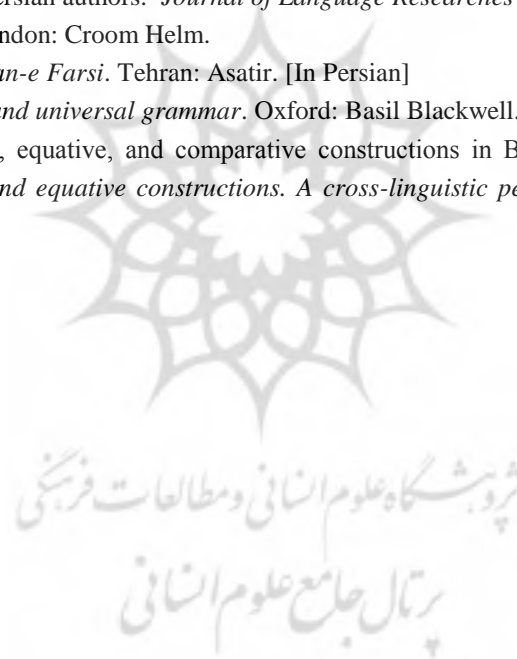
The data showed that Lori Silakhori used 8 strategies to express evaluation of equality. Regarding similative constructions, the authors proved the existence of 3 strategies as well. Among the types of similative constructions, copular constructions with the similative marker are considered unmarked, but in Lori Silakhori, simple clauses with verbs, such as *bordan* and *manstan*, can be used as the main predicate, in which there are no similative markers.

References

Arzhang, G. (1971). Adjective and its grammatical role in modern Persian language. *Journal of Literature and Humanities Faculty of University of Tehran* 77, 3-27. [In Persian]
 Barani, A. (2012). *Guyesh-e Lori, az vaje ta jomle*. Tehran: Tarfand. [In Persian]
 Farshidvar, K. (2009). *Dastor-e mofassal-e emroz*. Tehran: Sokhan. [In Persian]
 Haspelmath, M., and Buchholz, O. (1998). Equative and similative constructions in the languages of Europe. In J. van der Auwera (Ed.), *Adverbial constructions in the languages of Europe* (pp. 277–334). Berlin: Mouton de Gruyter.
 Haspelmath, M. (2017). Equative constructions in world-wide perspective. In Y. Treis & M. Vanhove (Eds.), *Similative and equative constructions: A cross-linguistic perspective* (pp. 9-32). Amsterdam: John Benjamins.

- Heine, B. (1997). *Cognitive foundations of grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Henkelmann, P. (2006). Constructions of equative comparison. *STUF-Sprachtypologie und Universalienforschung* 59(4), 370–398.
- Imani, A. (2021). A typological study of superlative comparison in Persian. *Journal of Researches in Linguistics* 13(1), 163-180. [In Persian]
- Imani, A. (under print). The superlative comparison schemas in Persian. *Language Related Rresearch*. [In Persian]
- Mace, J. (2003). *Persian grammar: For reference and revision*. London: Routledge.
- Najafi, P., Rahimian, J., and Rezaei, M. (2022). Equative construction in Turkic Azarbaijani. *Zabanpazhuhi (Journal of Language Research)* 14(42), 149-171. [In Persian]
- Najafi, P., and Rahimian, J. (2020). Equative constructions in Persian language. *Zabanpazhuhi (Journal of Language Research)* 13(38), 243-264. [In Persian]
- Nose, M. (2009). The expressions of comparative and similitive in Oceanic and non-Oceanic languages: A typological study. *Language and Linguistics of Oceania* 1, 45–62.
- Popjes, J., and Popjes, J. (1986). Canela-Krahô. In D. Derbyshire & G. Pullum (Eds.), *Handbook of Amazonian languages* (pp. 128–199). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Sahaby, S. (2014). Historical development of comparative and superlative adjectives in old Iranian and West Middle Iranian languages and New Persian authors. *Journal of Language Researches* 5(1), 41-56. [In Persian]
- Schaub, W. (1985). *Babungo*. London: Croom Helm.
- Shariat, M. (1989). *Dastur-e zaban-e Farsi*. Tehran: Asatir. [In Persian]
- Stassen, L. (1985). *Comparison and universal grammar*. Oxford: Basil Blackwell.
- Vanhove, M. (2017). Similitive, equative, and comparative constructions in Beja (North-Cushitic). Y. Treis & M. Vanhove (Eds.), *Similitive and equative constructions. A cross-linguistic perspective* (pp. 189-212). Amsterdam: John Benjamins.

مقاله پژوهشی

ساخت‌های تشبیهی و همسانی در لری سیلاخوری

 فرهاد معزی پور*

 پریسا نجفی**

چکیده

مفهوم مقایسه در قالب ساخت‌های زبانی متنوعی بیان می‌شود. از انواع مختلف ساخت‌های مقایسه‌ای می‌توان به ساخت‌های تشبیهی و ساخت‌های همسانی اشاره کرد. در این ساخت‌ها دو گروه ارجاعی که مقایسه‌شونده و معیار نامیده می‌شوند، به علت داشتن یک ویژگی یا صفت با یکدیگر مقایسه می‌شوند. در ساخت‌های همسانی مقایسه از جهت میزان یا اندازه صفت در دو گروه ارجاعی است؛ اما در ساخت‌های تشبیهی مقایسه از جهت شیوه یا حالت است. در جستار حاضر تلاش شد تا انواع ساخت‌های همسانی و تشبیهی در گویش لری سیلاخوری بحث و بررسی شود. در این راستا، به‌طور عمده از آرا و روش‌شناسی **هسپلمت** (2017) بهره برده‌ایم. داده‌های پژوهش حاضر متشکل از ۱۱۷ جمله از ساخت‌های همسانی و ۸۱ جمله از ساخت‌های تشبیهی از شش گویشور در منطقه سیلاخور هستند که از طریق مصاحبه شفاهی تهیه شده‌اند. یافته‌ها مؤید آن است که گویشوران عمدتاً از سه نوع راهبرد برای بیان مفهوم تشبیه و هشت نوع راهبرد برای رمزگذاری مفهوم همسانی در لری سیلاخوری استفاده می‌کنند. همچنین، داده‌ها نشان می‌دهند که گرایشی در جهت حذف پارامتر در هر دو ساخت و به‌خصوص ساخت‌های تشبیهی وجود دارد.

کلیدواژه‌ها

لری سیلاخوری، ساخت‌های تشبیهی، ساخت‌های همسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

موقعیتی که در آن یک فرد یا یک چیز را از جهت داشتن یک ویژگی یا صفت با فرد یا چیز دیگری ارزیابی و مقایسه می‌کنیم، می‌تواند در قالب ساخت‌های مختلف زبانی بیان شود. **هاینه**^۱ (1997) معتقد است «مقایسه» به‌عنوان مفهومی شناختی ساختار طرحواره‌ای در ذهن دارد. مفهوم مقایسه می‌تواند در قالب صورت‌های مختلف زبانی رمزگذاری شود: مانند مقایسه تشبیهی،^۲ مقایسه همسانی،^۳ مقایسه برتری،^۴ مقایسه برترین^۵ و غیره. هریک از مثال‌های (۱) تا (۳) مبین سه نوع ساخت مختلف هستند که در موقعیت‌های گوناگون جنبه‌های خاصی از مقایسه دو گروه ارجاعی را نشان می‌دهند.

(۱) سارا زیباتر از مریم است.

(۲) سارا مانند ماه می‌درخشد.

(۳) سارا به زیبایی مریم است.

در مثال (۱) دو شخص به علت داشتن ویژگی «زیبایی» با هم مقایسه شده‌اند و در این مقایسه صفت زیبایی به یکی (سارا) بیش از دیگری (مریم) نسبت داده شده است. از این گونه ساخت‌های با عنوان «مقایسه برتری» یاد می‌شود. در مثال (۲)، گروه ارجاعی (سارا) به علت زیبایی به ماه تشبیه شده است. چنین ساخت‌هایی در پژوهش حاضر «ساخت تشبیهی» نامیده می‌شوند. در مثال (۳) دو عبارت ارجاعی (سارا و مریم) از لحاظ داشتن ویژگی زیبایی همسان تلقی شده‌اند؛ به عبارتی دیگر، هر دو به یک اندازه از ویژگی مدنظر بهره می‌برند. چنین ساخت‌هایی در پژوهش حاضر «ساخت‌های همسانی» نام می‌گیرند. تمرکز پژوهش حاضر بر ساخت‌های همسانی و تشبیهی است و از این رهگذر به بررسی ساخت‌های مذکور در گویش لری سیلاخوری خواهیم پرداخت. سیلاخور دشتی است در لرستان که از شمال غرب به جنوب شرق کشیده شده است و کوه‌های گرین^۶ آن را از سایر مناطق لرستان جدا می‌کند و بزرگترین دشت استان لرستان در غرب کشور ایران است. دو شهر بروجرد و دورود در دشت سیلاخور قرار گرفته‌اند و دشت سیلاخور در میان این دو شهر تقسیم شده است. در منطقه سیلاخور زبان‌ها و گویش‌های مختلفی^۷ وجود دارد که یکی از آن‌ها گویش لری سیلاخوری است. بیشتر روستاهای دشت سیلاخور و بخش بزرگی از مردم دورود به این گویش سخن می‌گویند. در چند روستای حاشیه شمالی سیلاخور نیز زبان ترکی رواج دارد (بارانی، ۱۳۹۱). ساختار جمله در گویش سیلاخوری همانند ساختار زبان فارسی است و ترتیب واژگانی غالب SOV دارد. پیش از ارائه ادامه مطالب نیاز است ارکان اصلی ساخت‌های تشبیهی و همسانی به صورتی دقیق بیان شوند. از آنجا که هر دو ساخت مدنظر عناصر مشابهی دارند، ساخت‌های همسانی به‌عنوان نمونه ارائه می‌شوند. مثال‌های درج‌شده در (۴) دو نوع ساخت همسانی در زبان انگلیسی و فارسی را نشان می‌دهند:

(۴) معیار^۸ نشانگر معیار^۹ پارامتر^{۱۰} نشانگر اندازه^{۱۱} مقایسه‌شونده^{۱۲}

Sam is as tall as Sara
است پرستو زیبایی به نرگس

¹ B. Heine

² similative

³ equative

⁴ Superior comparative

⁵ superlative

⁶ garin

^۷ برای آگاهی از زبان‌ها و گویش‌های مختلف و همچنین اطلاعات بیشتر از لری سیلاخوری به بارانی (۱۳۹۱) مراجعه کنید.

⁸ standard

⁹ Standard-marker

¹⁰ parameter

¹¹ degree-marker

¹² comparee

سه رکن اساسی در هر دو ساخت تشبیهی و همسانی شامل عناصر ارجاعی مقایسه‌شونده (م.ش) و معیار و همچنین، پارامتر هستند. پارامتر هر نوع عنصری است که بیانگر ویژگی یا صفت است و عموماً در قالب مقوله و اژگانی صفت نمایان می‌شود. م.ش هر نوع عنصر ارجاعی است که (به علت داشتن یک ویژگی یا صفت) مورد مقایسه قرار می‌گیرد. معیار نیز آن عنصر ارجاعی است که م.ش (به جهت وجود یک ویژگی یا صفت) با آن مورد ارزیابی واقع می‌شود. در خصوص ساخت‌های همسانی می‌توان از دو جزء دیگر نیز صحبت به میان آورد؛ نشانگر اندازه (ن.ا) و نشانگر معیار (ن.م). ن.ا عموماً با پارامتر همراه می‌شود و با آن ارتباط دارد و به جهت جایگاه در نزدیک آن ظاهر می‌شود؛ ن.م نیز به همین ترتیب با معیار مرتبط است و در نزدیک‌ترین جایگاه به آن قرار می‌گیرد.

همان‌گونه که پیش‌تر بدان اشاره شد، هدف پژوهش حاضر ارائه توصیف و تحلیلی از ساخت‌های همسانی و تشبیهی در گویش لری سیلاخوری است. در راستای نیل به هدف مذکور تلاش شد از طریق مصاحبه شفاهی با گویشوران بومی، مجموع ۱۱۷ جمله از ساخت‌های همسانی و ۸۱ جمله از ساخت‌های تشبیهی از شش گویشور در منطقه سیلاخور تهیه شود. علاوه بر این، از شش زبانی یکی از نگارندگان نیز به‌عنوان دیگر منبع جمع‌آوری داده استفاده شده است. بنابر مطالب بیان‌شده در پژوهش حاضر برآنیم که به پرسش‌های زیر پاسخ دهیم:

۱. گویشوران لری سیلاخوری از چه ساخت‌هایی برای بیان مفهوم تشبیه استفاده می‌کنند؟

۲. مفهومی قیاس همسانی به چه صورت (هایی) در لری سیلاخوری بازنمایی می‌شود؟

در ادامه، در بخش (۲) به معرفی مطالعات صورت گرفته درباره موضوع پژوهش حاضر می‌پردازیم. در بخش (۳) رویکرد نظری مطالعه حاضر ارائه خواهد شد. بخش (۴) به تجزیه و تحلیل داده‌ها اختصاص دارد و در نهایت، در بخش (۵) نتیجه‌گیری بیان خواهد شد.

۲. مرور پیشینه

به‌طور کلی پژوهش‌های مرتبط با ساخت‌های مقایسه‌ای و انواع آن را می‌توان به دو گروه عمده مطالعات سنتی و مطالعات نوین دسته‌بندی کرد. در گروه نخست پژوهش‌هایی که عمدتاً مربوط به تعریف صفت و انواع آن و همچنین، انواع صورت‌های بیان قیاس مانند ساخت‌های تفضیلی، تشبیهی و عالی می‌شوند و اغلب، مبحث مربوط به ساخت‌های مقایسه‌ای در قالب بخشی از کتاب‌های دستور زبان فارسی مطرح می‌شوند. اما در گروه دوم تمرکز بر انواع ویژگی‌های معنایی و ساختاری ساخت‌های مقایسه‌ای و انواع آن در قالب رویکردهای جدید است. در این راستا، ابتدا به پژوهش‌های گروه نخست و سپس به پژوهش‌های اخیر خواهیم پرداخت.

ارژنگ (۱۳۵۰) در مطالعه‌ای با عنوان «صفت و نقش دستوری آن در زبان فارسی معاصر» به توصیف صفت و انواع آن در زبان فارسی پرداخته است. وی در این پژوهش صحبت از صفت سنجشی به میان می‌آورد. به نظر می‌رسد آنچه وی از آن تعبیر به بیان برابری در صفت می‌کند همان مفهوم همسانی باشد. ارژنگ بیان برابری در صفت را با کمک واژه‌هایی چون «به اندازه، به قدر، چندان» و غیره ممکن می‌داند؛ مانند «تو چندان غافلی که من» و «من به قدر تو هوشیارم». به نظر می‌رسد آنچه که **شریعت (۱۳۶۷)** با عنوان صفت متساوی بیان می‌کند همان ساخت‌های همسانی مورد بحث در پژوهش حاضر باشند. وی صفت با تساوی را نوعی صفت مطلق می‌داند و وجه تمایز صفت تساوی و صفت مطلق را وجود نشانه‌ای دال بر تساوی میان دو موصوف در صفت تساوی می‌داند؛ نشانه‌هایی مانند «مثل، چون، به قدر، به اندازه» و غیره. گاهی نیز ساخت تساوی در قالب دو جمله بیان می‌شود؛ به عبارتی، جمله «تقی همان قدر خوب است که حسن» در واقع متشکل از دو بند اسنادی است: «تقی همان قدر خوب است که حسن خوب است». در گفته‌های شریعت تمایز میان مفهوم تشبیه و مفهوم همسانی دیده نمی‌شود. **فرشیدور (۱۳۸۸)** پس از ارائه تعریفی از صفت گونه‌های مختلف آن را به دسته‌های مجزا تقسیم می‌کند. در این تقسیم‌بندی «صفت بیانی برابر» وجود دارد که همان ساخت همسانی است و در تعریف آن چنین بیان می‌دارد که در صفت برابر مرتبه موصوف و آنچه با آن مقایسه می‌شود برابر است؛ مانند «یوسف به اندازه احمد مهربان است». علاوه بر این، رابطه برابری بین موصوف و امر

دیگر به وسیله واژه‌ها یا گروه‌هایی که به برابری دلالت می‌کنند برقرار می‌شود؛ مانند واژه‌های «به اندازه، به قدر، چنان» و غیره در جمله‌هایی نظیر «هوشنگ مانند احمد هوشیار است». ^۱ میس (۲۰۰۳) پس از معرفی انواع شیوه‌های بیان مقایسه در زبان فارسی به «قیاس تساوی» اشاره دارد و در تعریف آن چنین بیان می‌کند قیاس تساوی در قالب یک اسم انتزاعی بیان می‌شود که مبین صفت است به علاوه کسره اضافه؛ مانند: «این به تندی آن است». ^۲ صحابی (۱۳۹۳) در مطالعه در زمانی به بررسی دگرگونی پسوندهای تفضیلی و عالی از ایران باستان تا فارسی نوین می‌پردازد در این پژوهش سخنی از ساخت‌های همسانی به میان نیست. در خصوص مطالعات اخیر پیرامون ساخت‌های همسانی می‌توان به نجفی و رحیمیان (۱۴۰۰) اشاره داشت. در این پژوهش نگارندگان به بررسی انواع ساخت‌های همسانی در زبان فارسی بر اساس آرا و روش‌شناسی **هسپلمت** (۲۰۱۷) می‌پردازند و مجموع هفت گونه از ساخت‌های همسانی در زبان فارسی را معرفی می‌کنند. ایمانی (۱۴۰۰) به بررسی رده‌شناختی «ساخت‌های مقایسه‌عالی» در زبان فارسی بر اساس آرای استاسن (۱۹۸۵) و **نوسه** (۲۰۰۹) می‌پردازد. وی پس از تحلیل انواع راهبردهای ساخت‌واژی-نحوی در رمزگذاری ساخت‌های عالی در زبان فارسی راهبردهای غالب را معرفی می‌کند. راهبردهای مذکور به دلیل وجود «ساخت اضافه» و «ترتیب واژگانی آزاد» دارای تنوع مختلفی هستند. از نتایج این پژوهش می‌توان به این موارد اشاره کرد: ساخت‌های مقایسه‌عالی در زبان فارسی اکثراً از نوع «مکانی» هستند و دسته‌بندی‌های استاسن و نوسه نیز کفایت لازم و کافی برای تبیین داده‌های فارسی را نداشته‌اند و به همین علت باید بازنگری شوند. **نجفی و همکاران** (۱۴۰۱) به مطالعه انواع ساخت‌های همسانی در زبان ترکی (آذربایجانی) بر اساس آرا و روش‌شناسی **هسپلمت** (۲۰۱۷) می‌پردازند. یافته‌های آنان مؤید آن است که می‌توان قائل به پنج راهبرد اصلی در رمزگذاری ساخت‌های همسانی در زبان ترکی آذربایجانی بود. ایمانی (در دست چاپ) بر مبنای رویکرد شناختی **هاینه** (۱۹۹۷) به بررسی طرحواره‌های ساخت مقایسه‌عالی و رمزگذاری ساخت‌واژی-نحوی این مفهوم در زبان فارسی می‌پردازد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که زبان فارسی برای بیان مفهوم مقایسه‌عالی از پنج طرح‌واره اصلی شامل: ۱. طرح‌واره اتصالی، ۲. طرح‌واره مالکیت، ۳. طرح‌واره برابری، ۴. طرح‌واره نام‌اندازی، ۵. طرح‌واره اصطلاحی و همچنین از سه زیرطرح‌واره فرعی و نیز طرح‌واره‌های آمیخته (ترکیبی از دو یا چند طرح‌واره) بهره می‌گیرد. ایمانی معتقد است برخی از این طرح‌واره‌ها مختص زبان فارسی هستند که از موارد مورد مطالعه **هاینه** (۱۹۹۷) دور مانده‌اند و در نتیجه چارچوب پیشنهادی **هاینه** کفایت لازم و کافی را ندارد. وی در خصوص مؤلفه‌های ساخت‌واژی-نحوی نیز چنین بیان می‌دارد که نشانگر درجه، نشانگر استاندارد و حتی استاندارد در زبان فارسی اجباری نیست و مفهوم مقایسه‌عالی به وسیله عنصر / عناصری رمزگذاری می‌شود که این مؤلفه‌ها را با یکدیگر ادغام می‌کند.

در خصوص پژوهش‌های مربوط به زبان‌های غیرایرانی نیز می‌توان به **ونهاو** (۲۰۱۷) اشاره داشت. در این پژوهش نویسنده پس از معرفی کلی ویژگی‌های دستوری زبان **بجا** ^۴ به تحلیل و مقایسه ساخت‌های همسانی، تشبیهی و برتری در زبان مذکور می‌پردازد. **هنکلمن** ^۵ (۲۰۰۶) به بحث و بررسی انواع ساخت‌های همسانی در پیکره‌ای مشتمل بر ۲۵ زبان (عمدتاً اروپایی) می‌پردازد و انواع راهبردهای اصلی در رمزگذاری ساخت‌های همسانی را معرفی می‌کند.

۳. چارچوب نظری

رویکرد نظری پژوهش حاضر بر اساس آراء **هسپلمت** (۲۰۱۷) و **نوسه** (۲۰۰۹) شکل می‌گیرد. در این راستا، نخست به دسته‌بندی کلی انواع ساخت‌های تشبیهی و سپس همسانی می‌پردازیم.

¹ J. Mace

² M. Nose

³ M. Vanhove

⁴ Beja

⁵ P. Henkelmann

هسیلمت و بوخولتس^۱ (1998) در پژوهش خود براساس مطالعات رده‌شناختی زبان‌های مختلف، به بررسی ساخت‌های قیدی در زبان‌های اروپایی می‌پردازند و تمرکز آن‌ها به صورت خاص بر ساخت‌های همسانی و تشبیهی است. آن‌ها در تعریف ساخت‌های تشبیهی چنین بیان می‌دارند: «ساخت‌های تشبیهی عموماً گروه‌های^۲ ساده‌ای هستند که شامل یک نشانگر تشابه (همان ن.م) و معیار هستند و هر دو عنصر (معیار+ ن.م) به عنوان «قید حالت»^۳ ایفای نقش می‌کنند». **نوسه** (2009) بر مبنای مطالعه **هسیلمت و بوخولتس** (1998) سه نوع عمده ساخت‌های تشبیهی را معرفی می‌کند.

۱-۳. ساخت‌های تشبیهی

الف) ساخت‌های تشبیهی شامل ادات:^۴ در این نوع ساخت‌های تشبیهی یک ادات وجود دارد که عمدتاً نیز ضمیر موصولی است و معنایی برابر با چگونگی/ *how* دارد. این ادات گاه در اثر فرایند دستوری شدگی^۵ معنای اصلی را از دست می‌دهند و تنها به عنوان یک ادات دستوری به عنوان ن.م کاربرد دارد.

(5) Ella habla Española como una Española.
 She speak Spanish STM(like) one Spanif
 "She speaks Spanish like a Spaniard."

در مثال (۵) از زبان اسپانیایی همان گونه که مشاهده می‌شود، *como* ضمیر موصولی است که در ساخت تشبیهی معنای اصلی خود را از دست داده و به عنوان ن.م عمل کرده و بیانگر ادات تشبیه است.

ب) ساخت تشبیهی با ادات تشبیه: در این نوع ساخت تشبیهی یک ادات تشبیه وجود دارد و در زبان‌ها مختلف می‌تواند مشتق از صفت یا حروف اضافه باشد. مانند *comente* در مثال (۶). همچنین، براساس جایگاه آن نسبت به معیار می‌توان از ن.م پیش‌اضافه یا پس‌اضافه صحبت کرد. منظور از نوع نخست وجود ادات تشبیه (ن.م) پیش از معیار و پس از معیار است. این تقسیم‌بندی مبنای تعریف انواع ساخت‌های تشبیهی نیز است.

(6) Isse iscriet comente sa sorre.
 he writes like his sister
 "He writes like his sister."

پ) ساخت‌های تشبیهی دارای «حالت تشبیهی»^۶: در این نوع ساخت تشبیهی، معیار مشخصاً یک تکواژ دستوری دارد که مبین حالت تشبیهی است. این نوع ساخت‌ها به طور خاص در زبان مجارستانی یافت می‌شوند. مثال‌های (۷) و (۸) برگرفته از زبان مجارستانی هستند. در مثال (۷) ساخت تشبیهی با ادات تشبیهی *mint* مشاهده می‌شود و در مثال (۸) ساخت تشبیهی دارای حالت تشبیهی است که در قالب تکواژ *ként* نمایان می‌شود.

(7) Úgy dolgozik, mint rabszolga
 Thus work-he STM(like) slave
 "He works like a slave"

(8) Rabszolga-ként dolgozik
 Slave-ESS work-he
 "He works like a slave."

¹ O. Buchholz

² phrases

³ manner adverb

⁴ particle

⁵ gramaticalization

⁶ essive

۲-۳. ساخت‌های همسانی

هسپلمت (2017) براساس مطالعات رده‌شناختی شش نوع عمده از انواع ساخت‌های همسانی را معرفی می‌کند. در ادامه هریک از انواع مذکور بیان خواهند شد.

نوع یک: در این نوع ساخت همسانی م.ش، معیار، پارامتر (به‌صورت محمولی) و ن.م حضور دارند. همان‌گونه که در مثالی (۹) از زبان بابونجو^۱ مشاهده می‌شود در این نوع ساخت‌ها ن.ا وجود ندارد و تنها ن.م (yaa) موجود است.

(9) ηwə' luu we' yaa Lāmbi.

He be strong [like Lambi]

“He is as strong as Lambi.” (Bantu; Schaub 1985: 116)

نوع دو: در این گونه ساخت‌ها تمامی ارکان اصلی اعم از م.ش، ن.ا، پارامتر (محمول)، ن.م و معیار حضور دارند. عناصر مذکور به همان ترتیب در هریک مثال‌های (۱۰) تا (۱۲) به ترتیب از زبان‌های انگلیسی، فرانسوی و آلمانی مشاهده می‌شوند.

(10) Kim is as tall as Pat.

(11) Kim est aussi grand que Pat.

(12) Kim ist so groß wie Pat.

نوع سه: در این گونه م.ش و معیار به‌عنوان یک واحد هم‌بسته [م.ش+معیار] ظاهر می‌شود و ن.ا نیز به همراه پارامتر حضور دارد. همان‌گونه که در مثال (۱۳) از زبان کنله کراهو^۲ مشخص است، هر دو عنصر [م.ش و معیار] و همچنین [ن.ا و پارامتر] به‌صورت یک واحد پیوسته نیز نمایان می‌شوند. به‌علاوه، ساخت فاقد ن.م است.

(13) capi me kryt cati pipen\$

[Capi and Kryt] [big equal]

“Capi and Kryt are equally big”. (Je; Popjes & Popjes 1986: 144)

نوع چهار: این گونه ساخت‌های همسانی مشتمل بر یک فعل به‌عنوان محمول اصلی هستند که بیانگر مفهوم رسیدن و مساوی شدن است. پارامتر نیز در قالب اسمی (حالت مفعول متممی) حضور دارد.

(14) Kim [reaches/equals Pat] in height.

نوع پنج: فعل در این گونه ساخت‌های همسانی به‌عنوان محمول اصلی بیانگر مفهوم رسیدن/ یکی شدن است. همچنین، م.ش و معیار به‌صورت یک واحد هم‌بسته ظاهر می‌شوند.

(15) [Kim and Pat] are equal to (each other) in height.

نوع شش: این نوع ساخت‌های همسانی دربردارنده یک پارامتر هستند که نقش محمول اولیه را ایفا می‌کند و همچنین، فعل‌هایی در مفهوم رسیدن/ برابر شدن که در قالب محمول ثانویه نمود دارند.

(16) Kim is tall [reaching/ equaling Pat]

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

پیش‌تر نیز بیان شد که ساخت‌های تشبیهی و همسانی دارای شباهت‌های زیادی به جهت ساختاری و معنایی هستند به‌گونه‌ای که اگر در ساخت ن.ا وجود نداشته باشد تعیین ساخت تشبیهی و همسانی دشوار می‌نماید. ساخت‌های تشبیهی ویژگی یا صفت مشترک دو گروه ارجاعی را از جهت شیوه و حالت بازنمایی می‌کنند و در حالی که ساخت‌های همسانی مبین میزان/ اندازه صفت مذکور در دو گروه ارجاعی هستند. در ادامه نخست به بحث و بررسی پیرامون ساخت‌های تشبیهی در لری سیلاخوری می‌پردازیم و سپس ساخت‌های همسانی را ارزیابی می‌کنیم.

¹ Babungo

² Canela-Krahô

۴-۱. ساخت‌های تشبیهی در لری سیلاخوری

نوع اول: در ساخت تشبیهی م.ش به علت دارا بودن یک صفت که پارامتر نامیده می‌شود با معیار مقایسه می‌شود و به عبارتی، دقیق‌تر تشبیه به معیار می‌شود. در ساخت‌های تشبیهی نوع یک م.ش و معیار و ن.م حضور دارند و پارامتر نیز تلویحاً از بافت قابل استنباط است، هرچند می‌تواند تظاهر آشکار نیز داشته باشد.

(17) Mi-a-*fi* / mese ن.م *fi* / mese م.ش *fi*-a-*Mi* (17)

ف.ر (۳.ش.ج) زاغ مثل (ا.ت) واژه بست.ملکی (۳.ش.م) -ن.ج-مو
موهایش مثل زاغ هستند.

(18) Men *to* ن.م *fi* -am م.ش Men (18)

۲.ش.م شبیه (ا.ت) هم ۱.ش.م
من هم شبیه تو هستم.

(19) meni ن.م *tafe sori* م.ش a- (19)

ف.ر (۳.ش.م) سرخ آتش مانند (ا.ت)
مانند آتش سرخ است.

در لری سیلاخوری به طور کلی از سه ن.م (ادات تشبیه) *men i anese fi* و *jur* استفاده می‌شود و همه به معنای مانند/ شبیه هستند. پارامتر نیز به صورت تلویحی قابل استنباط است و به ترتیب به سیاهی مو، ویژگی مشترک اخلاقی، تند و پر جنب و جوش بودن، اشاره دارد. **نوع دوم:** در این گونه ساخت تشبیهی م.ش و معیار حضور دارند و پارامتر نیز به طور غیرمستقیم از بافت استنباط می‌شود. هر دو مثال (۲۰) و (۲۱) بر پارامتر «نفهم بودن» اشاره دارند. نکته درخور توجه عدم حضور ادات تشبیه در چنین ساخت‌هایی است.

(20) *ke kolan gow* م.ش *o* -a- e: معیار (20)

ف.ر (۳.ش.م) ت.ن گاو کلا که ۳.ش.م
اون که کلا (مثل) گاو است.

(21) *xar* م.ش *o* -a- e: معیار (21)

ف.ر (۳.ش.م) ت.ن خر ۳.ش.م
او (مانند) خر است.

نوع سوم: در این نوع ساخت تشبیهی م.ش، معیار، ن.م مشاهده می‌شوند و پارامتر نیز به صورت تلویحی از بافت فهمیده می‌شود. نکته‌ای که در خصوص این نوع ساخت وجود دارد آن است که محمول بند در قالب صفت مفعولی مشتق از فعل‌های رفتن، بردن و مانستن بیان می‌شود.

(22) *baŋfa* م.ش *va* ن.م *to* م.ش *rat*-a- (22)

۳.ش.م-تقلی ساز (نمود کامل) رفتن ۲.ش.م با بچه ض.اشاره
این بچه به تو رفته است.

(23) *kor* م.ش *va* ن.م *xof* م.ش *bord*-a- (23)

۳.ش.م-تقلی ساز (نمود کامل) -بردن ض.ا-۳.ش.م ح.ا-با پسر
پسر به خودش (پدرش) رفته است.

(24) *fī* mon-a-xar معیار ن.م

۳.ش.م-مانستن ت.ن-خر مانند(ا.ت)

مثل خری می ماند (شبهه خر است).

بر اساس مطالب بیان‌شده می‌توان چنین اذعان کرد که لری سیلاخوری از سه راهبرد برای بیان قیاس تشبیه استفاده می‌کند. نوع نخست استفاده از ادات تشبیهی است که در تقسیم‌بندی **هسپلمت و بوخولتس** (1998) از انواع ساخت‌های تشبیهی، نیز وجود دارد. نوع دوم به ساخت‌هایی اشاره دارد که فاقد ادات تشبیه هستند و در نوع سوم صفت مفعولی برخی فعل‌های خاص به‌عنوان محمول مطرح است. همچنین، در تمامی مثال‌های مربوط به ساخت‌های تشبیهی پارامتر نمود آشکار نداشته است و به نظر می‌رسد گرایش به حذف پارامتر در این نوع ساخت وجود دارد. همان‌گونه که در مثال‌ها نیز مشاهده می‌شود، ساخت‌های تشبیهی شباهت زیادی با ساخت‌های همسانی دارند؛ اما نکته‌ای که می‌توان در تمایز آن‌ها بیان کرد آن است که در ساخت‌های تشبیهی م.ش به جهت شیوه و حالت پارامتر با معیار مقایسه می‌شود؛ ولی در ساخت‌های همسانی م.ش به جهت اندازه پارامتر با معیار مورد قیاس قرار می‌گیرد.

جدول ۱- ساخت‌های تشبیهی در لری سیلاخوری

Table 1- Simulative constructions in Lori Silaxori

مثال	انواع ساخت‌های تشبیهی
meni tafe sori معیار ن.م ف.ر(۳.ش.م) سرخ آتش مانند(ا.ت) مانند آتش سرخ است	نوع اول) م.ش + ن.م + معیار
?o xar معیار م.ش ف.ر(۳.ش.م) ت.ن خر ۳.ش.م او (مانند) خر است.	نوع دوم) م.ش + معیار
kor va xof bord-a معیار م.ش ۳.ش.م-نقلی ساز (نمود کامل) - بردن ض.ا-۳.ش.م ح.ا-با پسر پسر به خودش (پدرش) رفته است.	نوع سوم) م.ش + ن.م + معیار + صفت مفعولی (محمول) از فعل‌های بردن / رفتن / مانستن

۲-۴. ساخت‌های همسانی در لری سیلاخوری

نوع اول: این نوع ساخت همسانی شباهت زیادی به جهت ساختاری و معنایی با ساخت تشبیهی دارد. در این نوع ساخت، عناصر اصلی م.ش، معیار و ن.م هستند و ن.ا وجود ندارد. عدم وجود ن.ا شباهت این نوع ساخت را با ساخت‌های تشبیهی رقم می‌زند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، پارامتر به‌عنوان محمول جمله ایفای نقش می‌کند.

(25) *ema* nisim-pamard namard معیار ن.م *fī/ mese* م.ش

ت.نفی-۱.ش.ج-ف.ر نامرد ۲.ش.م مثل / چون (ا.ت) ۱.ش.ج

ما مثل / به اندازه تو نامرد نیستیم.

(26) *Jur* badaxlaG معیار ن.م *boa* م.ش

ف.ر. (۳.ش.م) بد اخلاق واژه بست.ملکی (۳.ش.م) - پدر مانند (ا.ت)

مثل / به اندازه پدرش بد اخلاق است.

در مثال‌های (۲۵) و (۲۶) م.ش و معیار براساس پارامتر معمولی «نامرد بودن» و «بد اخلاق بودن» و به جهت حد و میزان وجود پارامترهای مذکور در هر دو گروه ارجاعی با هم قیاس شده‌اند (هر دو به یک اندازه نامرد/ بد اخلاق هستند). همان گونه که مشاهده می‌شود، ن.م به صورت پیش‌اضافه (قبل از معیار) ظاهر شده است.

(27) adem م.ش e saketi پارامتر a, fi م.ش berar معیار ef.

بست.ملکی (۳.ش.م) - پدر مثل (ا.ت) ف.ر. (۳.ش.م) - ساکتی اضافه آدم‌واژه

آدم ساکتی است، مثل پدرش.

در مثال (۲۷) ابتدا م.ش و سپس پارامتر ذکر شده‌اند و متعاقب آن‌ها ن.م ظاهر شده است. ن.ا در این نوع ساخت وجود ندارد. ساخت نوع یک، دارای بیشترین بسامد کاربرد در میان داده‌های پژوهش حاضر است. تمرکز پژوهش حاضر بر ساخت‌های تک‌بندی است که حاوی پارامتر معمولی است؛ اما ساخت همسانی نوع یک می‌تواند در قالب بند مرکب نیز بیان شوند و حاوی هر سه عناصر معیار، م.ش و ن.م باشند. وجه تمایز ساخت‌های نوع یک مرکب با ساخت نوع یک ساده در این است که در یک بند ساده، پارامتر نقش معمولی داشت؛ اما در نوع مرکب پارامتر یا نقش معمولی ندارد یا آنکه در قالب بند موصولی تظاهر پیدا می‌کند. نکته درخور توجه آن است که پارامتر می‌تواند دارای تظاهر آشکار باشد یا نباشد. یعنی می‌توان آن را به صورت ضمنی از بافت استنباط نمود.

(28) Rata va yaki fi/ mese م.ش peyvani kerd-a. معیار xof

۳.ش.م - نقلی ساز (نمود کامل) پیوندی (ازدواج) ض.ا. (۳.ش.م) مثل / چون یک نفر (ت.ن) ح.ا. با ۳.ش.م - نقلی ساز (نمود

کامل) رفتن

رفته با یکی مثل خودش ازدواج کرده است.

(29) fi م.ش xoar معیار ef ne'i ke pe harf ba.

س.ش.م (التزامی) - ف.ر. حرف پی که ت.نفی - ف.ر. (۳.ش.م) واژه بست.ملکی (۳.ش.م) - خواهر مثل (ا.ت)

(او) مثل خواهرش نبود که پی حرف باشد.

در مثال‌های (۲۸) و (۲۹) چنانکه نمایان است، پارامتر به صورت یک بند موصولی در پی معیار آمده است و م.ش و معیار بر مبنای آن با یکدیگر مقایسه شده‌اند. ن.م در این ساخت‌ها می‌تواند به صورت پس‌اضافه یا پیش‌اضافه نمایان شود (قبل یا بعد از معیار قرار گیرد) که تقریباً در تمامی ساخت‌های نوع یک ساده و مرکب در گویش لری سیلاخوری به صورت پیش‌اضافه است؛ یعنی قبل از معیار قرار دارد. نوع دوم: در این نوع ساخت علاوه بر سه جزء اصلی (م.ش، پارامتر معیار)، ن.ا و ن.م نیز وجود دارد؛ مانند مثال (۳۰) از زبان لاتین.

(30) *Claudia tam docta est quam Julius.*

Claudia م.ش [so₁ learned پارامتر] is [how م.ش Julius معیار]

“Claudia is as learned as Julius.” (Haspelmath, 2017: 13)

۱- در گویش لری تا آنجا که نگارندگان بررسی کرده‌اند ساختی که در آن بتوان هم‌زمان ن.م و ن.ا را بر اساس نوع دوم نشان داد، وجود ندارد. البته شاید با اغماض به پیروی از نجفی و رحیمیان (۱۴۰۰) بتوان در ساخت‌هایی نظیر (۳۱) و (۳۲) حرف اضافه به / *ve* را به‌عنوان ن.ا و کسره اضافه را بتوان به‌عنوان ن.م تلقی کرد و در این صورت این نوع ساخت نیز در لری سیلاخوری معتبر است. اما تحلیل دوم آن است که حرف اضافه به / *ve* و کسره اضافه را با هم به‌عنوان یک نشانگر اندازه ترکیبی بدانیم که بخشی از آن پیش و بخش دیگر آن در پس پارامتر ظاهر می‌شود و این نوع ن.م را همبسته می‌نامیم.

(31) narges hisa/ hi معیار zenab پارامتر ve_1 ن. م. ش. م. ش. narges

ف. ر. (۳. ش. م.) زینب اضافه بلند ح. ۱. به نرگس
نرگس به بلندقدی زینب است.

(32) [ganem e emsal] hisa/hi معیار [ganem parsal] -i پارامتر ve_1 ن. م. ش. م. ش. [ganem e emsal]

ف. ر. (۳. ش. م.) پارسال گندم اضافه خوبی ح. ۱. به امسال اضافه گندم
گندم امسال به خوبی گندم پارسال است.

نوع سوم: در این نوع ساخت پارامترمحمولی، ن. ۱. (در معنای به یک اندازه^۱)، م. ش. و معیار به صورت یک واحد پیوسته [م. ش. + معیار] وجود دارند؛ اما ن. م. در این ساخت وجود ندارد.

(33) Gafjang -an پارامتر [ye andaza] ن. ۱. م. ش. م. ش. [Moslem-o Morteza]

ف. ر. (۳. ش. ج.) قشنگ اندازه یک مرتضی و مسلم
مسلم و مرتضی یک اندازه قشنگ هستند.

(34) sard -an پارامتر [Gade ham/ yak] ن. ۱. م. ش. م. ش. [zemeson-o pai:z]

ف. ر. (۳. ش. م.) سرد هم قد (اندازه) پاییز و زمستان
پاییز و زمستان قد (اندازه) هم سرد هستند.

پارامتر در ساخت‌های نوع سه نیز می‌تواند در قالب اسم با نقش مفعولی ظاهر شود:

(35) [ali-o berar-ej] ham -an معیار fekl ن. م. ش. م. ش. [ali-o berar-ej]

ف. ر. (۳. ش. م.) شکل هم واژه بست. ملکی (۳. ش. م.) -برادر و علی
علی و برادرش هم شکل (هم‌قیافه) هستند.

(36) dar -an پارامتر aGida ن. م. ش. م. ش. ye معیار hardek

۳. ش. ج. -حال-داشتن عقیده یک هر دو
هر دو یک عقیده دارند.

(37) [Moslem-o Reza] dar -an پارامتر maram ن. م. ش. م. ش. ye معیار [Moslem-o Reza]

۳. ش. ج. -حال-داشتن مرام یک رضا و مسلم
مسلم و رضا به یک مرام هستند / مرام آن‌ها یکی است.

نوع چهارم: در این نوع ساخت همسانی در گویش لری سیلاخوری محمول بند، فعلی است که مفهوم یکی بودن / هم‌سان بودن و یا به هم‌رسیدن به جهت دارا بودن نوعی ویژگی را نشان می‌دهد.

(38) me-res-a معیار hadi ن. م. ش. م. ش. ve پارامتر zerengi ن. ۱. م. ش. de

۳. ش. م. -حال (نمود ناقص) -رسیدن هادی ح. ۱. به زرنگی ح. ۱. -در رضا
رضا در (از لحاظ) زرنگی به هادی می‌رسد / هر دو یک اندازه زرنگ هستند.

¹ Equally

(39) pet-razia-e پارامتر م.ش. ve م.ن. da: f-rat-a-معیار.

۳.ش.م-نقلی ساز (نمود کامل) رفتن واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م)-مادر ح.ا-به راضیه اضافه بینی بینی راضیه به مادرش رفته است.

(40) doxter-e homa-معیار va xof n-ord-a-م.ش.

ت.نفی-۳.ش.م-نقلی ساز (نمود کامل)-بردن ض.ا (۳.ش.م)-خودش ح.ا-با هما اضافه دختر دختر هما به خودش نرفته است.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود در ساخت‌های اخیر (۳۸-۴۰) پارامتر نقش محمولی ندارد و هر دو مرجع به جهت میزان دارا بودن یک ویژگی با هم مقایسه شده‌اند و این قیاس به ترتیب در قالب فعل‌های رسیدن، رفتن و بردن بیان شده است.

نوع پنجم: در این نوع ساخت م.ش و معیار به صورت یک واحد پیوسته به عنوان فاعل، فعل رسیدن/یکی شدن به عنوان محمول اصلی و پارامتر (عموماً به صورت مفعول غیر صریح) وجود دارد.

(41) [fatma-o narges] fatma-ridari ve yak ras-an-م.ش.م+معیار ن.ا. de: n-ridari ve م.ن. yak ras-an.

۳.ش.م-حال (نمود ناقص)-رسیدن هم‌دیگر ح.ا-به روداری ح.ا-در نرگس و فاطمه فاطمه و نرگس از لحاظ روداشتن به هم می‌رسند/ (هر دو یک اندازه رودارند).

(42) [hardo-fo] hardo-yaki-an-م.ش.م+معیار ن.ا. de: xoue پارامتر م.ش.م. yaki-an.

ف.ر-۳.ش.ج یکی خوبی ح.ا-در ض (۳.ش.ج) هردو هردوی آن‌ها در خوبی یکی هستند (یک اندازه خوبند).

(43) [boa-f-o] boa-xof yak borden-a-م.ش.م+معیار م.ن. ve م.ن. yak borden-a.

۳.ش.م-نقلی ساز (نمود کامل)-بردن هم‌دیگر ح.ا-به ض.ا (۳.ش.م) و واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م)-پدر پدرش و خودش به هم رفته‌اند.

در مثال (۴۳) پارامتر به طور مستقیم بیان نشده است و با اتکا به بافت استنباط می‌شود. به عبارتی، همسانی م.ش و معیار می‌تواند بر اساس عوامل ظاهری باشد یا اخلاقی و این مسئله در بسیاری از ساخت‌های همسانی زبان فارسی مشهود است.

نوع ششم: در این نوع ساخت پارامتر و م.ش به صورت یک واحد همبسته، فعل‌های رسیدن و بردن به عنوان محمول اصلی ظاهر می‌شوند. همچنین، معیار و ن.م نیز در ساخت موجود است.

(44) porpofti-ami ali] porpofti-ami ali-معیار م.ش.م. ve م.ن. amu bord-a-معیار.

۳.ش.م-نقلی ساز (نمود کامل)-بردن واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م)-عمو ح.ا-به علی موها پرپشتی پرپشتی موهای علی به عمویش رفته است.

(45) boleni-Gad maryam] boleni-Gad maryam-معیار م.ش.م. ve م.ن. da: f-ne-me-res-a-معیار.

ت.نفی-۳.ش.م-حال (نمود ناقص)-بردن واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م)-مادر ح.ا-به مریم بلندی (بلندقدی) بلندی قد مریم به مادرش نمی‌رسد.

همان‌گونه که در مثال‌های (۴۴) و (۴۵) مشاهده می‌شود، پارامتر به صورت صفت مستقیم^۱ و در قالب ساخت اضافه (وجود کسره اضافه به عنوان پیونده) به م.ش ملحق می‌شود.

نوع هفتم: این نوع ساخت همسانی تا جایی که نگارندگان بررسی کرده‌اند تاکنون در هیچ‌یک از آرای پژوهش‌گران به آن اشاره‌ای نشده است. در ساختار این گونه ساخت همسانی دو گروه ارجاعی به جهت داشتن دو ویژگی متضاد با هم مقایسه می‌شوند.

a- پارامتر *ef tamber*-م.ش *a berar*-پارامتر *zereng* معیار *ke ali* ن.ا *oGad* (46)

ف.ر-۳.ش.م تنبل واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م)-برادر ف.ر-۳.ش.م زرننگ علی که آنقدر

آنقدر که علی زرننگ است (همان‌قدر) برادرش تنبل است.

bi. پارامتر *hofsali* م.ش *bi, parsal* پارامتر *por ow* معیار *emsal* ن.ا *harfi* (47)

ف.ر-گذشته-۳.ش.م خشک‌سالی پارسال ف.ر-گذشته-۳.ش.م پرآب امسال هرچی (هرچقدر)

هرچقدر پارسال پرآب بود (همان‌قدر) امسال خشک‌سالی است.

در مثال‌های (۴۶) و (۴۷) هر دو مرجع به جهت میزان دارا بودن دو صفت متضاد با یکدیگر همسان تلقی شده‌اند. این گونه ساخت‌های همسانی در قالب دو جمله اسنادی ظاهر می‌شوند که در آن دو پارامتر متضاد، ضمیر موصولی (همان‌قدر/ هرچقدر که) به عنوان ن.م حضور دارد. در این گونه ساخت‌ها گروه ارجاعی که دارای پارامتر با ارزش کیفی مثبت است به عنوان معیار و گروه ارجاعی که دارای پارامتر با ارزش متضاد (منفی) است به عنوان م.ش در نظر گرفته می‌شود. منظور از ارزش مثبت ویژگی یا صفت مطلوب است؛ برای نمونه در مثال (۴۶) پارامتر زرننگی به عنوان ارزش مثبت و تنبلی به عنوان ارزش منفی تلقی می‌شوند. به همین صورت نیز در مثال (۴۷) پرآبی ارزشی مثبت و بی‌آبی ارزشی منفی در نظر گرفته شده است.

نوع هشتم: در این نوع ساخت همسانی ادات پرسشی (چقدر) در نقش قید تشدید به عنوان ن.ا ظاهر می‌شود. همان‌گونه که در

مثال‌های (۴۸) و (۴۹) مشهود است، این نوع ساخت‌ها دارای م.ش، معیار و ن.ا هستند و نکته درخور توجه آن است که ن.م وجود ندارد و پارامتر نیز به صورت تلویحی از بافت دریافت می‌شود.

i-معیار *gorg* م.ش *to fani* (48)

ف.ر-۲.ش.م گرگ ۲.ش.م چقدر

چقدر تو گرگ (خیب) هستی.

a-معیار *mah fani* ن.ا *zahra* (49)

ف.ر-۳.ش.م ماه چقدر زهرا

زهرا چقدر ماه (خوب/ زیبا) است.

لازم به یادآوری است که **هسپلمت** (2017) شش نوع ساخت همسانی اصلی معرفی می‌کند. نوع ششم از ساخت‌های مذکور دارای پارامتر به عنوان محمول اول و فعلی مانند رسیدن/ یکی شدن به عنوان محمول دوم است. این نوع ساخت تا جایی که نگارندگان بررسی کرده‌اند در گویش لری سیلاخوری وجود ندارد و این مسئله نیز همسو با یافته **نجفی و رحیمیان** (۱۴۰۰) است. آن‌ها اذعان دارند که گونه

¹ Attributive adjective

ششم ساخت همسانی که **هسپلمت** (2017) معرفی می‌کند در زبان فارسی وجود ندارد. در واقع، نمی‌توان به‌طور هم‌زمان از یک واژه ویژگی‌نما (مانند صفت) به‌عنوان محمول نخست و همچنین، فعلی مانند رسیدن / یکی شدن را به‌عنوان محمول دوم استفاده کرد.

جدول ۲- ساخت‌های همسانی در لری سیلاخوری
Table 2- Equative constructions in Lori Silakhori

مثال	انواع ساخت‌های همسانی
<p>a- پارامتر f-badaxlaG معیار boa ن.م Jur</p> <p>ف.ر (۳.ش.م) بداخلاق واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م) - پدر مانند (ا.ت) مثل / به اندازه پدرش بداخلاق است.</p>	<p>نوع اول: م.ش + پارامتر (محمول) + ن.م + معیار</p>
<p>hisa/ hi. معیار zenab پارامتر i-bolen ن.ا ve م.ش narges</p> <p>ف.ر (۳.ش.م) زینب اضافه بلند ح.ا به نرگس نرگس به بلندقدی زینب است.</p>	<p>نوع دوم: م.ش + ن.ا + پارامتر (محمول) + ن.م + معیار</p> <p>* تنها در صورتی که بتوان کسره اضافه را در ساخت «به+پارامتر + [- معیار]» به‌عنوان نشانگر معیار در نظر گرفت.</p>
<p>an- پارامتر sard ن.ا [Gade ham/ yak] م.ش معیار [zemeson-o pai:z]</p> <p>ف.ر (۳.ش.م) سرد هم قد (اندازه) پاییز و زمستان پاییز و زمستان قد (اندازه) هم سرد هستند.</p>	<p>نوع سوم: [م.ش+معیار] + ن.ا + پارامتر (محمول)</p>
<p>me-res-a. معیار hadi ن.م ve پارامتر i-zerengi ن.ا de م.ش reza</p> <p>۳.ش.م - حال (نمود ناقص) - رسیدن هادی ح.ا - به زرنگی ح.ا - در رضا رضا در (از لحاظ) زرنگی به هادی می‌رسد / هردو یک اندازه زرنگ هستند.</p>	<p>نوع چهارم: م.ش + پارامتر + معیار + فعل رسیدن، رفتن و بردن</p>
<p>an- yaki پارامتر xoue: ن.ا de م.ش معیار [hardo-fo]</p> <p>ف.ر - ۳.ش.ج یکی خوبی ح.ا - در ض (۳.ش.ج) هردو هردوی آنها در خوبی یکی هستند (یک اندازه خوبند).</p>	<p>نوع پنجم: [م.ش+معیار] + پارامتر + معیار + فعل رسیدن، یکی شدن و بردن.</p>
<p>a- ne-me-res-a. معیار f- Gad) maryam ن.م ve پارامتر boleni</p> <p>ت.نفی - ۳.ش.م - حال (نمود ناقص) - بردن واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م) - مادر ح.ا - به مریم بلندی (بلندقدی) بلندی قد مریم به مادرش نمی‌رسد.</p>	<p>نوع ششم: [م.ش+پارامتر] + معیار + ن.م + رسیدن/ بردن</p>
<p>a- berar پارامتر ef- tamبال ن.م ze reng معیار ke ali ن.ا oGad</p> <p>ف.ر - ۳.ش.م تنبل واژه‌بست.ملکی (۳.ش.م) - برادر ف.ر - ۳.ش.م زرنگ علی که آنقدر آنقدر که علی زرنگ است (همان قدر) برادرش تنبل است.</p>	<p>نوع هفتم: ضمیر موصولی (همان قدر) / هرچقدر که + معیار + پارامتر + م.ش + پارامتر.</p>
<p>a- mħ معیار fani ن.ا zahra م.ش</p> <p>ف.ر - ۳.ش.م ماه چقدر زهرا زهرا چقدر ماه (خوب/ زیبا) است.</p>	<p>نوع هشتم: ن.ا (ادات پرسشی چقدر) + م.ش + معیار</p>

۳-۴. تعمیم‌های برگرفته از مطالعه انواع ساخت‌های همسانی در گویش لری سیلاخوری

در بخش سوم چنین مطرح شد که **هسپلمت** (2017) پس از مطالعه رده‌شناختی ساخت‌های همسانی تعمیم‌های کلی را مطرح می‌کند. در این بخش به بررسی و تطبیق تعمیم‌های مذکور با یافته‌های پژوهش می‌پردازیم.

تعمیم ۱: تمامی ساخت‌های همسانی دربرداندهٔ ن.ا و ن.م هستند و ساختی پیدا نمی‌شود که تنها ن.ا داشته باشد و معیار بدون نشانگر ظاهر شود. براساس بررسی‌های انجام‌شده در داده‌های گویش سیلاخوری ساخت‌های نوع سوم و هشتم دارای ن.ا هستند و معیار بدون نشانگر ظاهر شده است. پس تعمیم (۱) برای داده‌های لری سیلاخوری معتبر نیست.

تعمیم ۲: در صورتی که پارامتر پس از معیار قرار گیرد، می‌توان اذعان داشت که زبان مدنظر عمدتاً ترتیب غالب مفعول-فعل دارد. در گویش لری سیلاخوری در بیشتر داده‌های مورد بررسی، پارامتر پس از معیار قرار می‌گیرد و ترتیب گویش مذکور نیز به صورت مفعول-فعل است.

(50) moslem م.ش. Gade، morteza ن.ا. zerang پارامتر ni/ nisa.

ت. نفی-ف. ر. ۳-ش. م. زرننگ مرتضی قد (اندازه) مسلم
مسلم اندازه مرتضی زرننگ نیست.

(51) emsal م.ش. am- fi، parsal معیار hof(k)sali پارامتر a.

ف. ر. ۳-ش. م. خشک‌سالی پارسال مانند (ا.ت) هم امسال
امسال هم مانند پارسال خشک‌سالی است.

تعمیم ۳ (الف): اگر معیار پیش از پارامتر قرار گیرد، پس ن.م عموماً بعد از معیار قرار می‌گیرد:

(52) maryam م.ش. Gade، narges معیار Gafang پارامتر a.

ف. ر. ۳-ش. م. قشنگ نرگس قد (اندازه) مریم
مریم اندازه نرگس قشنگ است.

(53) me م.ش. to، saket پارامتر ne- jin-em.

ت. نفی-حال (نمود ناقص)-نشستن ساکت ۲.ش. م. مثل (ا.ت) ۱.ش. م.
من مثل تو ساکت نمی‌شینم.

در تمامی نمونه‌های ساخت‌های همسانی (دارای پارامتر محمولی) با ترتیب [پارامتر+ معیار] در ن.م پیش از معیار قرار گرفته است که ناقص بخش اول تعمیم ۳ مبنی بر قرار گیری ن.م پس از معیار می‌باشد.

و تعمیم ۳ (ب): اگر معیار پس از پارامتر قرار گیرد پس ن.م عموماً پیش از معیار ظاهر می‌گردد:

(54) sefidi م.ش. batfa م.ظ. va، boa معیار rat-a.

۳.ش. م. نقلی ساز (نمود کامل)-رفتن واژه‌بست. ملکی (۳.ش. م.)-پدر ح. ا. با بچه سفیدی
سفیدی بچه به پدرش رفته است.

(55) nejabat-e farida jur to-n-a.

ف. ر. ۳-ش. م. ت. میانجی ۲.ش. م. مانند (ا.ت) فریده اضافه نجابت
نجابت فریده مثل تو است.

یافته‌ها مؤید تعمیم ۳ (ب) در گویش لری سیلاخوری هستند و نمونه‌های آن نیز در (۵۴) و (۵۵) مشهود است. اما نکته‌ای که در این باره لازم به بیان است، آن است که فراوانی این نوع ساخت‌های همسانی، یعنی توالی پارامتر و سپس معیار در بین داده‌ها، کمتر از سایر ساخت‌های همسانی است و از بین ۱۱۷ نمونه تنها ۱۱ نمونه از این گونه ساخت‌ها مشاهده شد.

۵. نتیجه گیری

در نوشتار حاضر تلاش شد تا ساخت‌های تشبیهی و همسانی در گویش لری سیلاخوری به شکلی جامع بحث و بررسی شود. در راستای نیل به این مقصود به‌طور عمده از آرا و روش‌شناسی **هسپلمت** (2017) بهره گرفته شد. در اثر مذکور شش نوع عمده از ساخت‌های همسانی متصور است که با تطبیق یافته‌های پژوهش حاضر با انواع مذکور چنین محرز شد که هر شش مورد در لری سیلاخوری موجود هستند. نویسندگان علاوه بر شش مورد بیان شده، دو نوع دیگر در لری سیلاخوری را شناسایی و معرفی کردند و بر این اساس، می‌توان چنین اذعان داشت که لری سیلاخوری از هشت نوع ساخت برای بیان قیاس همسانی بهره می‌برد. علاوه بر این، درباره تعمیم‌های به‌دست‌داده شده از مطالعات **هسپلمت** (2017) تعمیم‌های ۱ و ۲ در لری سیلاخوری معتبر است؛ اما تعمیم ۳ (الف) با داده‌های پژوهش حاضر منطبق نیست و این یافته نیز همسو با یافته **نجفی و رحیمیان** (۱۴۰۰) درباره ساخت‌های همسانی در زبان فارسی است. درباره ساخت‌های تشبیهی نیز نویسندگان وجود سه نوع ساخت تشبیهی در لری سیلاخوری را اثبات می‌کنند. در میان انواع ساخت‌های تشبیهی، ساخت‌های اسنادی با حضور ادات تشبیه به‌صورت بی‌نشان تلقی می‌شوند؛ اما در گویش لری سیلاخوری می‌توان از بندهای ساده با فعل‌هایی چون رفتن، بردن و مانستن به‌عنوان محمول اصلی استفاده کرد که در آن‌ها ادات تشبیه وجود ندارد. نکته دیگری که شایسته بیان است مربوط به عدم حضور نشانگر اندازه در بیشتر داده‌های مورد بررسی است و این نکته نیز توسط **هسپلمت و بوخهولتس** (1998) بیان می‌شود که به موجب آن حذف نشانگر اندازه نوعی گرایش جهانی است و محدود به زبان خاصی نمی‌شود. به علاوه، تعمیم (۱) **هسپلمت** (2017) مبین آن است که هیچ ساختی پیدا نمی‌شود که در آن ن.ا حاضر باشد و ن.م غایب باشد. مورد نقض این تعمیم در ساخت‌های همسانی نوع سوم و هشتم در لری سیلاخوری معرفی شدند که در آن‌ها تنها ن.ا وجود دارد و معیار بدون نشانگر ظاهر می‌شود. در جستار حاضر تمرکز عمده بر بیان مفاهیم تشبیهی و همسانی در بندهای اسنادی بود؛ اما هر دو مفهوم مذکور قابلیت بحث و بررسی در دیگر ساختارهای زبانی را نیز دارند. ساخت‌هایی که **هسپلمت و بوخهولتس** (1998) از آن‌ها تعبیر به «بندهای توافق»^۱ و «گروه‌های نقشی»^۲ می‌کنند. همچنین، درباره ترتیب عناصر در ساخت‌ها باید اذعان داشت که به دلیل ترتیب واژگانی آزاد در گویش سیلاخوری تنوع زیادی مشاهده می‌شود و در نتیجه، نمی‌توان معیار ثابتی برای ترتیب عناصر در ساخت‌ها مشخص نمود.

منابع

ارژنگ، غلامرضا. (۱۳۵۰). صفت و نقش دستوری آن در زبان فارسی معاصر. فصلنامه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران ۱۷، ۳-۲۷.

ایمانی، آوا. (۱۴۰۰). تحلیلی رده‌شناختی از ساخت مقایسه عالی در زبان فارسی. نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی ۱۳(۱)، ۱۶۳-۱۸۰.

ایمانی، آوا. (در دست چاپ). طرح‌واره‌های ساخت مقایسه عالی در زبان فارسی. جستارهای زبانی.

بارانی، احمد. (۱۳۹۱). گویش لری از واج تا جمله. تهران: ترفند.

شریعت، محمد جواد. (۱۳۶۷). دستور زبان فارسی. تهران: اساطیر.

¹ accord clauses

² role phrases

صحابی، ساریه. (۱۳۹۳). تحول تاریخی ساخت‌های صفات تفضیلی و عالی در ایرانی باستان و ایرانی میانه غربی و فارسی نو. *پژوهش‌های زبانی* ۵(۱)، ۴۱-۵۶.

فرشیدور، خسرو. (۱۳۸۸). *دستور مفصل امروز*. تهران: سخن.

نجفی، پرینسا؛ رحیمیان، جلال. (۱۴۰۰). ساخت‌های همسانی در زبان فارسی. *زبان پژوهی* ۱۳(۳۸)، ۲۴۳-۲۶۴.

نجفی، پرینسا؛ رحیمیان، جلال؛ رضایی، مهدیه. (۱۴۰۱). ساخت‌های همسانی در (ترکی) آذربایجانی. *زبان پژوهی* ۱۴(۴۲)، ۱۴۹-۱۷۱.

Arzhang, G. (1971). Adjective and its grammatical role in modern Persian language. *Journal of Literature and Humanities Faculty of University of Tehran* 77, 3-27. [In Persian]

Barani, A. (2012). *Guyesh-e Lori, az vaje ta jomle*. Tehran: Tarfand. [In Persian]

Farshidvar, K. (2009). *Dastor-e mofassal-e emroz*. Tehran: Sokhan. [In Persian]

Haspelmath, M., and Buchholz, O. (1998). Equative and similative constructions in the languages of Europe. In J. van der Auwera (Ed.), *Adverbial constructions in the languages of Europe* (pp. 277-334). Berlin: Mouton de Gruyter.

Haspelmath, M. (2017). Equative constructions in world-wide perspective. In Y. Treis & M. Vanhove (Eds.), *Similative and equative constructions: A cross-linguistic perspective* (pp. 9-32). Amsterdam: John Benjamins.

Heine, B. (1997). *Cognitive foundations of grammar*. Oxford: Oxford University Press.

Henkelmann, P. (2006). Constructions of equative comparison. *STUF-Sprachtypologie und Universalienforschung* 59(4), 370-398.

Imani, A. (2021). A typological study of superlative comparison in Persian. *Journal of Researches in Linguistics* 13(1), 163-180. [In Persian]

Imani, A. (under print). The superlative comparison schemas in Persian. *Language Related Research*. [In Persian]

Mace, J. (2003). *Persian grammar: For reference and revision*. London: Routledge.

Najafi, P., Rahimian, J., and Rezaei, M. (2022). Equative construction in Turkic Azarbaijani. *Zabanpazhuhi (Journal of Language Research)* 14(42), 149-171. [In Persian]

Najafi, P. & Rahimian, J. (2020). Equative constructions in Persian language. *Zabanpazhuhi (Journal of Language Research)* 13(38), 243-264. [In Persian]

Nose, M. (2009). The expressions of comparative and similative in Oceanic and non-Oceanic languages: A typological study. *Language and Linguistics of Oceania* 1, 45-62.

Popjes, J., and Popjes, J. (1986). Canela-Krahô. In D. Derbyshire & G. Pullum (Eds.), *Handbook of Amazonian languages* (pp. 128-199). Berlin: Mouton de Gruyter.

Sahaby, S. (2014). Historical development of comparative and superlative adjectives in old Iranian and West Middle Iranian languages and New Persian authors. *Journal of Language Researches* 5(1), 41-56. [In Persian]

Schaub, W. (1985). *Babungo*. London: Croom Helm.

Shariat, M. (1989). *Dastur-e zaban-e Farsi*. Tehran: Asatir. [In Persian]

Stassen, L. (1985). *Comparison and universal grammar*. Oxford: Basil Blackwell.

Vanhove, M. (2017). Similative, equative, and comparative constructions in Beja (North-Cushitic). Y. Treis & M. Vanhove (Eds.), *Similative and equative constructions. A cross-linguistic perspective* (pp. 189-212). Amsterdam: John Benjamins.

علائم اختصاری

ادوات تشبیه	ا.ت
تکواژ	ت
تکواژ نکره	ت.ن
حرف اضافه	ح.ا
شخص	ش
ضمیر انعکاسی	ض.ا
فعل ربطی	ف.ر
مفرد	م